

VEZETŐK LAPJA

A MAGYAR CSERKÉSZVEZETŐK ÉS SZÜLŐK FÉLÉVI ÉRTESÍTŐJE

A TARTALOMBÓL

TELEKI SZOBORAVATÁS BALATONBOGLÁRON

NYUGATI MAGYAR DIÁKOK

PISZTRÁNG LEVÉL

A HUNYADI ÖREGCSERKÉSZ MUNKAKÖZÖSSÉG HÍREI

„FIÚK FEL A FEJJEL...”

LEVÉL MAGYARORSZÁGRÓL

MAGYARSÁGISMERETEINK FŐFORRÁSA AZ

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

TÁBORTÚZKEZDÉSRE

BESZÉLJÜNK SZÉPEN MAGYARUL

MAROSVÁRI ATTILA:

A MAGYAR CSERKÉSZET AZ EMIGRÁCIÓBAN 1945 ÉS 1956 KÖZÖTT

HAZAMENTEK

DOLESCH GYULA, CSCST.

CSEH TIBOR, CSCST.

2004

96. SZÁM

Lendvai Lintner Imre, cscst.

SZOBORAVATÁS BALATONBOGLÁRON

2004 április 3-án délután 3 orakor több mint kétezer magyar és lengyel hajtotta meg fejét Teleki Pál szobra előtt. A balatonboglári katolikus templom mögötti kertben méltó helyre került a Budapestről száműzött szobor. Az ünnepi hangulatot különösen emelte a helyi BalatonVox felnőttkórus és a Skomielna Czarna-i lengyel diák fuvószenekar. A helyi cserkészcsapat diszörséget állt a szobornál. A tömegben több Bocskait viselő férfi, magyar zászlót lengető résztvevő volt, de különösen erős színfolt volt a 200-300 cserkész, akik között ott voltak a két magyarországi, a felvidéki, a kárpátaljai, az erdélyi, a vajdasági és a KMCSSZ elnökei azaz képviselői is.

A vendéglátó polgármester üdvözlő szavaiból kiérződött a nemzeti ügyek felelősségteljes felkarolása a balatonbogláriak részéről – 1848-ban, 1919-ben, a második világháborúban és 1956-ban megállták helyüket (és most is!). Csicsery-Rónay István, az emlékbizottság ügyvezető elnöke ünnepi beszédében Teleki Pál nemzetpolitikai szerepét méltatta. Külön kitért Teleki pozitív szerepére mind Lengyelország mind Szerbiával kapcsolatban. Kiemelte, hogy Teleki enyhítő próbálkozásai a zsidóság ügyében nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy a magyarországi zsidóság majdnem fele átvészelte a második világháborút. Megható volt Lubczyk volt lengyel nagykövet és Stolarski volt balatonboglári diák magyar nyelvű beszéde, amelyben Teleki lengyel barátságát és karakán személyiségét említve kihangsúlyozták, hogy 200,000 lengyel életét mentette meg. A lengyel exil kormány volt államfője levélben hangsúlyozta ki ugyanezt. Bakos István programvezető megemlítette a több nyugati magyartól érkezett üdvözlő sorokat (köztük Magyaródy Szabolcs, Lauer Edith, Kardos Béla, és Zubrits Árpád). A szobrot Gyulay Endre, szeged-csanádi püspök (volt MCSSZ elnök) áldotta meg. Rövid üzenetében Teleki nagyságát méltatta, mint jellemnevelő példakép. Hámosi József, az Orbán kormány volt minisztere, Telekiről, a tudósról emlékezett meg. A szobor leleplezés hangulatát tovább emelte Teleki 1939-ben elmondott kormányprogram beszédének egy részének bejátszása. Megrázó volt ilyen körülmények között Teleki hangját hallani. A nyolc magyar cserkészszövetség nevében én szólaltam fel (beszédemet lásd alább). Az ünnepély hivatalos részét a Szózat, a lengyel és magyar himnuszok és a *Boldogasszony Anyánk* éneklésével zártuk. Ezekután a jelenlévő szervezetek koszorúztak.

Teleki szobra talpazatát ellepte a sok koszorú és virág. A nagy kőszikla talpazat eltűnt. Bár a szobor Telekit gondterhelt arccal ábrázolja, valahol a mennyei nagytáborban biztosan szeliden mosolygott.

(beszéd szövege)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Cserkésztestvéreim!

A Magyar Cserkészszövetségek Fórumának nyolc magyar ifjúsági jellemnevelő intézményének nevében beszélek. Az anyaországi, felvidéki, kárpátaljai, erdélyi, délvidéki, horvátországi és a nyugati szétszórtságban élő fiatalok nevében hajtom meg fejemet gróf Teleki Pál, első magyar főcserkész előtt.

Nekünk cserkészeknek annak ellenére, hogy csak férfikorban lépett be közénk, Teleki Pálban megtestesül a cserkészlet. Cserkészvezetőtestvére és barátja, Sík Sándor, a piarista papköltő, erről így írt: "A negyvenkét éves férfi, a volt miniszter, a professzor, a világhírű tudós, nem csak a cserkészruhát vette fel, hanem beleélte magát a cserkészlet lelkébe, életérzésébe, beledolgozta magát – a tudósra jellemző szakszerűséggel – a cserkészlet sajátos pedagógiájába, kiképzési anyagába, a gyakorlati cserkészélet minden csínjábábíjába..."

Személyes példaadása mellett, ma egyik fontos érdemét és egy kívánságát szeretném kiemelni.

Látnoki megérzéssel indította el a magyar cserkészpróbarendszer átalakítási munkáját, amelyet halála után az innen nem messze eső Ábrahámhegyen fejeztek be munkatársai. Az 1910 óta használt Baden-Powell-i angol alapokra épített próbarendszer helyén egy új, és a magyar nemzet ifjúságának szellemi és erkölcsi szükségleteire szabott tartalmú próbarendszert képzelt el. Ezt a próbarendszert még ma is hatékonyan használjuk Soprontól Szegedig, Kassától Szabadkáig, Sepsiszentgyörgytől Munkácsig és Béctől Sydneyig. Alappillére a Biblia és a magyar kultúra. Mintha a mai magyar cserkészeknek szánta volna, különösen azoknak, akiket az anyaországtól egy határ választ el, vagy akik az óperenciás tengeren túl cserkészkednek. Egyedülálló a próbarendszer a világ második legnagyobb szervezetében (az ENSZ után), a cserkészmozgalomban. Ugyanakkor ezek az alapok visszatükrözik Teleki mély meggyőződését arról, hogy a magyar lelkiség három tényezőből tevődik össze: az egyik a magyarság, a magyar mivoltunkból származó elem, a másik az európai mivoltunk és a harmadik a vallásosságunk, az Istenben való hit. Ki kell emelni, hogy a Teleki Hagyaték, a magyar cserkészlet próbarendszere, a cserkészlet nevelő sikerének kulcsa. Ahogy a cserkészek haladnak próbáról próbára, nemcsak gyakorlati ismeretekre tesznek szert, hanem lelki és szellemi kincseket is gyűjtenek, melyek bevezetik őket a társadalomba, s szoros kapcsolatban tartják – több tízezer mérföld távolságból is – a magyar hazával és néppel, serkentve őket ezek szolgálatára. Amint Teleki Pál mondta, "Gondozzuk a haza szent tüzét nemzedékről-nemzedékre és próbáljuk azt gyarapítani. A múltból így lesz jelen, a jelenből pedig jövő".

Teleki óhaja, nagy álma volt, hogy a magyar társadalmat átformálja a cserkészlet szellemiségére. Szerette volna, hogy az egész nemzet igazmondó, kötelességtudó, segítőkész, testvéries, gyengéd, természetszerető, engedelmes, takarékos, vidám és tisztalelkű legyen. Ez a kihívás még előttünk áll, minthogy a Kárpát-medencében a kommunizmus miatt ötven évig a cserkészlet kénytelen volt a katakombákban, vagy csak a cserkészek álmaiban létezni. Milyen nagy nemzet lehetnénk ha ilyen erényekkel lépnénk be az Európai Unióba alig egy hónap múlva.

Teleki nemzetnevelő munkáját tragikus halála megszakította. Halála után, az akkori cserkészszűrés, a Magyar Cserkész ezt írta: "A hegycsúcson, melyről a messzi távlatokba tekinthetett, ott maradt felszerelése: Egy magyar fokos, az erő és önvédelem jelképe. Egy Bocskai-sapka, cserkésztabori fővegünk, rajta a hármas fogadalomra emlékeztető cserkészlilliommal. És egy oldalzsák, az igénytelenség, a férfias keménység, és a "magad uram, ha szolgád nincsen" megismerője. Hová ment gazdájuk? Merre vette útját? Sirassuk? Büszkék legyünk rá? Nem tudjuk. De annyi bizonyos, hogy öröksége életprogram minden magyar cserkész számára. Mi most emléked előtt fogadalmat újítunk:

Kedves Főcserkészünk, fogadjuk, hogy továbbra is teljesítjük kötelességeinket, amelyekkel Istennek, hazánknak, embertársainknak – tegyük mi ma ehhez hozzá az anyaországon kívül élők nevében: és a magyarságnak – tartozunk!”.

Igy legyen.

Lendvai-Lintner Imre

Külföldi Magyar Cserkészszövetség elnöke

A Magyar Cserkészszövetségek Forumának nevében

* * *

Dömötör Gábor, cscst.

NYUGATI MAGYAR DIÁKOK

MAGYARORSZÁGI KÖZÉPISKOLÁKBAN

Közel egy éve tanulnak nyugati diákok négy nagynevű magyarországi középiskolában. A Külföldi Magyar Cserkészszövetség (KMCSSZ) szervezésének segítségével kerültek Pápára, Nagykőrösre, Kecskemétre és Szentendrére. Egy évig tanulhatnak ott, mint vendégszervezők. Az ott töltött iskolaév alatt beleélik magukat a magyar környezetbe és fejlesztik magyar nyelvismeretüket.

A KMCSSZ nevében **Dr. Tóth Zoltán** koordinálja Magyarországon a programot. Ő fogadja a diákokat érkezésükkor, eljuttatja őket az iskolákba és év közben kapcsolatot tart velük és az iskolával. Az iskolaév végének közeledtével elbeszélgetett a diákokkal, tanárokkal, igazgatókkal. Az alábbiakban közlünk néhány kivonatot a beszélgetések folyamán elhangzott tapasztalatokból, véleményekből:

PÁPAI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMA

Corfi Alex Venezuelából érkezett. Elsődleges célja az volt, hogy magyarul tanuljon. Igen jól érezte magát. Mindenképpen szeretné tanulmányait Magyarországon folytatni, egyetemi éveit is szívesen ott töltené.

Fekete Pál Péter osztályfőnöke szerint az osztály nagyon jól fogadta Alexet, Alex hamar beilleszkedett. Az osztálytársak kedvesek voltak vele, hiszen már korábban is tanult egy évig külföldi (olasz) diák az osztályban. Azzal a céllal, hogy Alex gyorsabban beilleszkedjen, a kollégium vezetője, **Grigely Csaba**, három határon túli diák mellé osztotta be. Természetesen a jövőben is fogadna új diákot. Az iskola igazgatója, **dr. Kálmán Attila**, szeretné, ha folytatódna a program.

ARANY JÁNOS REFORMÁTUS GIMNÁZIUM ÉS DIÁKOTTHON - NAGYKÖRÖS

Soós Tímea az Egyesült Államokból érkezett. Elmondása szerint a kezdeti nehézségekhez idővel hozzászokott. Nagy élmény neki, hogy bepillantást nyerhet a magyar kultúrába és a nyelvbe. Itt találkozott legjobb barátnőjével. Az iskolai életből csak korlátozottan veszi ki részét, mert a magyarországi tanulmányaival párhuzamosan végzi az amerikai iskolájának a tanegységeit is és USA-ban fog jogi egyetemre járni.

Suba Lajos igazgató, aki egyben a kollégium vezetője is, támogatja az ilyen jellegű programokat. Természetesen fogadna diákokat a jövőben is, de fontosnak tartja, hogy minél korábban jelentkezzenek és legyen idő a családok kiválasztására, amelyek a szünetek alatt befogadják a diákokat.

SZENTENDREI REFORMÁTUS GIMNÁZIUM

Simon Sasyk Zsófi nagyon beleélte magát az új környezetbe, már nem is akarna visszamenni, néptáncol és balettintézetbe szeretne felvételizni. Dr. P. Tóth Béláné igazgatónő szerint Zsófi sokat fejlődött az elmúlt fél év alatt, önállóbb lett és nagy élményt jelent neki, hogy eredeti környezetben élheti meg magyarságát. Minthogy trópusi országból jött, nagy élmény számára a hó is. Az igazgatónő nagy elismeréssel beszélt a programról. A jövőben is fogadna diákokat, de fontosnak tartja, hogy a diák jól fel legyen készítve az ottartózkodás évére.

KECSKEMÉTI REFORMÁTUS KOLLÉGIUM

Pácz Stephani szeptemberben érkezett Magyarországra, hogy egy tanévet ott töltsön. Stefi a kulturális különbségek ellenére igen hamar beilleszkedett a Gimnázium életébe. Kérdésünkre az iskola szigorúságát emelte ki, azonban hangsúlyozta, hogy a tanárok igazán kedvesek vele. Stefi tervei szerint, amennyiben szülei beleegyeznek, az érettségi megszerzéséig szeretné folytatni tanulmányait Magyarországon.

Vetéssy Katalin igazgatónő elmondta, hogy a külföldi magyar leány színfolt az iskola életében, "jó hatással van a diákokra, hogy egy idegen kutúrából érkező leányt ismerhetnek meg". Kihangsúlyozta Stefi nagy szorgalmát és akaraterjét, melyet a tanulmányi jegyei is tükröznek. Petróczi Bea osztályfőnök elmondta, hogy Stefi nagy lelkesedéssel vesz részt a programokban. Példa erre, hogy az iskola kulturális napján az osztály által előadott színdarabban Stefi is szerepelt. Az internátus vezetője, Dr. Kodácsy Jánosné szerint Stefi ittléte alatt nagyon sokat fejlődött, hallatlan szorgalommal tanul, minden különórán részt vesz.

A fenti iskolákon kívül a szegedi Dugonics András Piarista Gimnázium és a miskolci Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium is bekapcsolódott a programba és fogad diákokat. A programmal kapcsolatban felvilágosítást a Külföldi Magyar Cserkészszövetségtől lehet kérni:

Hungarian Scout Association
2850 Route 23 North
Newfoundland, NJ 07435 – USA
Tel: (973) 208-0450

Ádám János, SJ. cscst.

Pisztráng levél

Kedves Pisztrángok!

Íme, a Pünkösdre ígért évi második Pisztráng levél. A 2004. tavaszi Nagymarosi levél így írja le korunk lelki állapotát: "A globalizáció, a szabadelvűség és a féktelen pénzhajszolás olyan gondolkodást sugall, amely kizárja a gyengéket és növeli a föld szegényeinek számát. A remény elvesztésének legaggasztóbb jele, hogy eluralkodik az agresszió és a kegyetlenség. Egyes becslések szerint egy mai 15 éves fiatal, átlag legalább tizennégyezer gyilkosságot, erőszakot látott - a TV-ben, moziban - eddigi élete során. Egyre több magyar fiatalban is belső üresség tátong, nem látják az élet értelmét."

A fent vázolt jelenségek a korunkra jellemző önzés, szembenállás, és gyűlölködés civilizációjának következményei. A pénz uralma alatt az emberek sokszor elfeledkeznek az erkölcs isteni parancsairól, mert a pénzszerezés számukra minden eszközzel megengedhetőnek tűnik. Itt nem erkölcstelenségről, hanem erkölcs nélküliségről van szó, mert teljesen átvette az uralmat a hasznossági elv. A szolgálat, az önzetlenség, az áldozathozatal sajnos sok-sok ember számára ismeretlen fogalmakká válik.

Mit tehet egy hívő keresztény, egy pisztráng, ebben a helyzetben? Hallgatnunk kell Szentatyánkra, aki arra sürget bennünket, hogy civilizáció jelenlegi krízisére a szeretet civilizációjával válaszoljunk, mely a béke, a szolidaritás, az igazságosság és a szabadság egyetemes értékeire alapul, s ezek az értékek Krisztusban érik el teljességüket.

Ezért van az, hogy az Úr Jézus végrendeletként új parancsot adott követőinek: "Ahogy én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást." Új ez a parancs, mert különbözik a szeretet parancsának hagyományos ószövetségi megfogalmazásától: "Szeresd Uradat, Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből. Szeresd felebarátodat, mint saját magadat." Mi a különbség a kétféle szeretet között?

Hagyományos ószövetségi meghatározásban a szeretet a főparancsban van leírva: Úgy gondolnánk, hogy ezt a szeretetet kell megvalósítani, ez a mérce. Annál is inkább, mert a hitoktatásban központi szerepet tölt be ez a mondat, s úgy van előadva, mint jézusi tanítás. Pedig nem az, hanem már az Ószövetségben megfogalmazott meghatározás ez, melyet Jézus felidéz. Ha tehát a főparancs szeretet-meghatározása ószövetségi gondolat, akkor ezen a lényeges területen mi újat hozott Jézus? Mi az újszövetségi mérce? Miben van az Újszövetség új szeretetkapcsolata? Abban, amiről Jézus beszél: "Amint én szerettelek titeket, úgy szeressétek ti is egymást!"

Hogyan szeretett ő? Ahogy Szent Pál mondja, a Filippieknek írt levelében: "Ugyanazt az érzést ápoljátok magatokban, amely Krisztus Jézusban is megvolt, aki isteni mivoltában nem tartotta Istennel való egyenlőségét olyan dolognak, amelyhez mint zsákmányhoz ragaszkodnia kell, hanem kiüresítette önmagát, szolgai alakot vett fel, és hasonló lett az emberekhez, külsejét tekintve úgy jelent meg, mint egy ember. Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, mégpedig a kereszthalálig." Röviden: Jézus teljesen értünk élt, sőt életét is adta értünk. Ez az ő szeretetének a mércéje, s ez a nagy újdonság az új parancsban.

De mi emberek vagyunk - hogyan szeressünk mi isteni módon? Úgy, hogy bennünk van az isteni szikra, mert minden ember Isten képére és a hasonlatosságára lett teremtvé. Az kell, hogy ez a szikra lángra lobbanjon, hagyjuk lángra lobbanni. Az kell, hogy ezt a lángra, fényre lobbant szikrát ne rejtjük el véka alá, hanem tartóra tegyük, hogy világítson körülöttünk. Mert "arról tudják majd meg, hogy tanítványaim vagytok, hogy szeretettel vagytok egymás iránt". Mert nem keresztlevelet és hitoktatási igazolást fognak kérni tőlünk az örökkévalóság kapujában, hanem azt, hogy "Éhes voltam, és adtatok ennem. Szomjas voltam, és adtatok innom. Idegen voltam, és befogadtatok. Nem volt ruhám, és felruháztatok. Beteg voltam, és meglátogattatok. Börtönben voltam, és fölkerestetek. - Bizony mondom nektek, amit e legkisebb testvéreim közül eggyel is tettetek, velem tettétek. Szeressétek egymást!"

Szeretet. Elcsépelet szó. Annyi mindenre használják és használjuk. Annyiszor kimondjuk hazug módon. Kimondjuk házasságkötéskor örök érvényűen, hogy aztán néhány év múlva elváljanak útjaik, a megtestesült szeretetüket, gyermekeiket szétszakítva. Kimondjuk ezt a szót személytelen dolgokra: egy jó ételre, a filmre, egy kabalababára, egy játékra. Ebben a hazug és hamis szeretetben nem csoda, hogy úgy tűnik: tényleg nem is olyan fontos a jézusi szeretet, mert talán ő is csak úgy mondta, mint ahogy mi mondjuk személytelen tárgyakra.

Érdemes ezért a szeretet fogalmát tisztázni. Három görög szó, a szeretetnek három egymástól nagyon különböző fajtáját jelzi: Az "Erosz" szó, testi vonzalmat jelent csupán. A klasszikus görögben pedig azt a spontán érzést, testi-lelki vonzalmat, amelyet az egymásnak szimpatikus emberek kiváltanak egymásban. Az újszövetség görög nyelvén az Istennel kapcsolatban nem fordul elő ez a szó, mert az Isten szeretete ennél több. Nem használ egy másik szót sem az újszövetség az Istennel kapcsolatban. Ez pedig a "Filia", az emberbaráti szeretet kifejezése, mely eredetileg a családtagok, elsősorban a szülőknek gyermekeik iránti vonzalmát, és annak viszonzását képező szeretetet jelentette. Ez sem bűn és ez sem elítélendő, de az Isten szeretete ennél is több. Az Isten és ember közötti szeretet kapcsolatára a leggyakrabban használt ige a görög "Agape", amely Istennek emberek iránti szeretetére vonatkozik, amelynek jellemzője, hogy Jézus szeretetből meghalt értünk, akkor, amikor még bűnösök voltunk, pedig az igaz emberért is alig hal meg valaki. Az újszövetségi szentírás azt hirdeti, hogy az Isten a világ iránti szeretetéből küldte Fiát a világba. Ez a kezdeményező szeretet, amely már akkor megvan, amikor az ember még bűnben van, és ennek a szeretetnek a jellemzője az önfeláldozás. Ez a szeretet lesz a keresztény ember életformája. Jézus tanítványait erről a szeretetről lehet megismerni. A Szent Lélek hatásának elsőrendű gyümölcse ez a szeretet. S hogy a szeretet kegyelmi ajándéka hogyan is néz ki, azt mindenki olvashatja az 1Kor 13. fejezetében. Jézus "másokért élő ember" volt. Éppen ezért, ez a Jézust követő, keresztény ember életformája, keresztény létünknek ismertető jele is (Jn. 13, 35), a szeretet civilizációja létrejöttének feltétele.

Imáitokra számítok, én is imádkozom értetek. Isten legyen veletek. Mindig nagy szeretettel gondolok Rátok.

Ádám atya

Magyaródy Szabolcs, cscst

A Hunyadi Öregcserkész Munkaközösség hírei

1. Sajnálattal értesítjük barátainkat, hogy a budapesti szolgáltatónk elvette a honlapunk címét. A "www.hungary.com" kezdetű címetek ezentúl a Miniszterelnökség Turisztikai Államtitkársága használja. Így hatalmas törés van a látogatottságunkban és megtalálhatóságunkban.

A szolgáltatónk ugyan adott egy másik címet, azonban az ígéretük ellenére nem adtak három hónapos átvitelt a régi címünkről.

Így régi, rendszeres látogatóink - közöttük számos kormány, követség, fegyveres erők, történelmi és külügyi kutatóintézetek stb., nem találhatnak meg bennünket egykönnyen.

Új szolgáltatónk Kanadában van, s nincs az a hatalom, amely az új címünket elvehetné! Ezentúl itt vagyunk találhatóak:

Kérjük jegyezd fel és terjeszd barátaid, ismerőseid között. Mi is megteszünk mindent, hogy mihamarább visszaszerezzük régi ismertségünket.

2. Hamiltoni barátunk és cserkészszülő, Butty Ferenc bá', a KMCSSZ felhívására, kifizette a Teleki Pál szobrára még esedékes tartozást. Ezzel Feri bátyánk és felesége, Erzsike volt főcserkészünk emlékének nagyobb összegű áldozatot hozott. A Teleki Pál Emlékbizottság, hálája jeléül, 2004. november 2. napján adja át Feri bátyánknak a Teleki Pál emlékérmét, a Magyar Tudományos Akadémia nagytermében. Kérjük az otthoni tagjainkat, minél nagyobb számban jelenjenek meg ezen az ünnepélyen.

3. Az egyik fiatalon elhunyt (st.) történészünk özvegye, a kb. 4000 kötetből álló rendkívül értékes történelmi és szociológiai könyvtárat ajánlotta fel egy Kárpát-medencei egyetemnek. Úgy véljük, a komáromi Selye János Egyetem könyvtára kiváló hely lenne e könyvek számára.

Mi vállaljuk a könyvek csomagolását, címzését. A hazaszállítására keresünk olcsó vagy ingyenes lehetőséget.

4. "Hungary, Eleven Hundred Years of Success" című CD lemezünk kb. 80 teljes terjedelmű angolnyelvű magyar történelmi tárgyú könyvet s kb. 28 esszét tartalmaz. Mindenkinél szívesen küldünk belőle 3.00 USD költségtérítés ellenében. Egyetemi könyvtári, tanári és hallgatói címekre ingyen küldjük.

*Gondola — Egrin***Fiúk fel a fejfel, az óra közel**

Az ÖV Túra a Külföldi Magyar Cserkész Szövetség rendhagyó mozgó tábora, amelyre Clevelandból, Buenos Airesből, Szabadkáról és Komáromból is érkeznek a magyarság megmaradásáért dolgozó fiatal vezetők.

A Külföldi Magyar Cserkész Szövetséget a második világháború után nyugatra sodródott magyar fiatalok és cserkész vezetők szervezték meg. A Hontalan Sasok törzse – 12 hús év körüli fiatalember – még az európai menekülttáborokban elhatározta, hogy tenni fog a nyugatra sodródott magyarságért: a cserkészkeretben összegyűjtik a fiatalokat és „emberebb emberré, magyarabb magyarokká” formálják őket. Emberebb emberré – azaz esetünkben a bibliai kereszténységen alapuló cserkésztestvériség megélésére tanítsák őket. Ez nem jelent mást, mint a gyakorlatban megélt következetes életet: tisztességet, becsületet, jóindulatot, s azt, hogy az életünket egy más nézőpontból kell néznünk, s annak értékeit meg kell becsülnünk. Magyarabb magyarrá – azaz a nemzet múltját és hagyományait jól értő, azt a mindennapokban megélő, a nemzetért komolyan tenni tudó és akaró felnőttek váljanak belőlük.

Ez így persze szépen hangzik. De csinálni nehéz. Akkor is megvoltak az ellendrukkerek, akik szerint az emigrációban még soha senkinek sem sikerült valamit tartósan felépítenie. Ezek a fiatalok nem törődtek az „intő szavakkal.” Járták a maguk útját, és miközben újjáépítették saját egzisztenciájukat, összefogták az öt kontinensen szétszóródott magyar fiatalokat. A cserkészkeret és a velejáró kaland, romantika, „vadregény” igen alkalmas volt arra, hogy segítsen ebben a munkában. Az ausztrál sivatag szélén, az Amazonas őserdeiben, vagy a Black Hills sziklái közt fellebbő „kuruc” vagy éppen „honfoglaló” táborok mellett felcsendülő somogyi és mezőségi, mátrai és sárosi népdalok egyedülálló módon egyesítették ezeket a cserkészeket. A KMCSSZ munkájának kezdete óta több mint 60 000 diákot juttatott el a magyar érettségiig.

Aztán nagyot fordult a történelem kereke. Magyarország, a „mi csendes, szép hazánk” a létező szocializmus csendes kimúltával ismét megközelíthető lett a cserkészkeret számára. A KMCSSZ nagyon fontos szerepet játszott a hazai cserkészkeret újraindításában, különösen a vezetőképztés terén. Segítettek újra élesztetni a határontúliak szövetségeit is.

Azóta a legkisebbek leendő vezetői, a vezetőképztő tábor frissen végzett őrvezetők minden nyáron jutalomképpen meglátogathatják Magyarországot. Társaik most már évek óta a határainkon túl élő cserkészkeret. Idén a Felvidékről és a Délvidékről is csatlakoztak a túrázókhöz. Igazán messze földről gyűlt össze a tábor, nagy utat kellett megtenniük Argentínából, Washingtonból vagy az elmúlt napokban újra veszélyessé vált Szabadkáról. Mindnyájan eljöttek, hogy ismerkedjenek Magyarországgal. Megtalálják és kiépítik azokat a személyes kapcsolatokat és barátságokat, amelyek aztán majd ide, az Anyaországhoz fűzik őket.

Az „ÖV út” első hete Budapesten telt. A cserkészkeret megnézték Pest és Buda nevezetességeit, jártak a város határában fellelt középkori falu, Kána ásatásán. Megmászta az Árpád kilátót és metát játszottak a Hármashatár-hegyen elterült néhai

cserkész repülőtérén. (Itt annak idején az első világháború olyan ászai tanították az aviatika tudományát, mint vitéz Hány László és vitéz Hefty Frigyes. A cserkészrepülők között ott volt többek között id. Rubik Ernő, aki aztán a magyar repülés egyik meghatározó alakja lett.) A történelmi helyszín kitűnő alkalmat teremtett a métával, ezzel a régi magyar diákjátékkal való ismerkedésre. Csak az amerikaiak néztek egy kicsit furcsán: a bétől után nem mindegy, hogy szemből vagy oldalról jön a labda... Az Országházban fejet hajtottak a Szent Korona előtt, majd felkeresték az idén Lengyelországban megrendezett Kárpátmedencei Regőscserkész tábort. Az esti mulatságon a Kalamajka együttes húzta a muzsikát, s amidőn a kalotaszegi legényeshez érkeztek, a mulatozók szokás szerint körbeálltak, hogy lássék: ki a legény. Aznap este két clevelandi fiú vitte el a pálmát. Olyan tüzzel és lelkesedéssel járták, hogy „hullott a vakolat.” A pesti napokat a Terror Házának meglátogatása zárta be. Ezek a napszemüveges, rövidnadrágos fiatalok egy kicsit szembesültek emigrációba kényszerített vagy a kommunizmust kisebbségben végigcsináló szüleik, nagyszüleik történetével.

A következő két hétben a vidéki Magyarországgal ismerkednek majd. Kívánunk nekik olyan útitársakat, és olyan találkozásokat, amelyek megerősítik őket nagyszüleik és szüleik, az értük sok generáción keresztül önfeláldozóan dolgozó cserkészvezetők hitében: összetartozunk, mi mindnyájan.

Kívánjuk, hogy jó munkájuk eredményeként valóra váljanak a cserkészinduló sorai:

„Fiúk fel a fejjel az óra közel. Kél a magyar éjben a hajnal”

* * *

Dr. Kovács Ilona

Magyarságismereteink főforrása az Országos Széchényi Könyvtár

A Magyar Baráti Közösség évenkénti találkozásán, az Ohio állam-beli Lake Hope partján (ITT-OTT), a résztvevők sokféle színvonalas, magyar tárgyú előadást hallhatnak szakképzett előadóktól. A tavalyi találkozáson (2003) az egyik téma az Országos Széchényi Könyvtár, illetve annak HUNGARIKA programja. A téma előadója Dr. Kovács Ilona, ny. osztályvezető.

Az itt közölt cikk az említett Lake Hope-i előadás rövidített változata.

A könyvtár alapítása és működése

A könyvtárat gróf SZÉCHÉNYI FERENC, Széchényi István édesapja alapította 1802-ben saját gyűjteményének adományozása által. Az így megalakult első nemzeti közintézményünk, az Országos Széchényi Könyvtár akkor úttörő értékű gyűjteménye azóta többszörösére gyarapodott: ma kb. 6 millió egységgel rendelkezik. A könyvvállomány olyan ritkaságokat is tartalmaz, mint az első Magyarországon nyomtatott mű, a *Chronica Hungarorum*, amelyet 1473-ban nyomtattak és adtak ki. Könyvtárunk

rendelkezik a legtöbb régi magyar nyomtatvánnyal az országban, ezek az 1711 előtt megjelent könyvek, melyekből az Országos Széchényi Könyvtár régi nyomtatványok tárában 8500 darabot őriznek. A régi nyomtatványok közül 1700 darab az ősnymtatvány, ezek keletkezési ideje a könyvnyomtatás első évszázadára tehető. A könyvtárban található a magyar szerzők által írt művek legteljesebb gyűjteménye: például közel 600 kiadvány található Petőfi Sándor műveiből és több, mint 3000 kiadvány Jókai Mór munkáiból. Híres történelmi személyek, mint Kossuth Lajos vagy Madách Imre könyvtárai szintén értékes részei a könyvtárnak.

A könyvtár őrzi a legrégebbi magyar összefüggő szöveget, a Halotti beszédet, valamint 32 corvinát Mátyás király könyvtárából, Kölcsey Ferenc kézírásával a magyar Himnusz kéziratát, valamint számtalan Kossuth, Petőfi, Ady és más kéziratot.

A könyvtár először a Magyar Nemzeti Múzeum épületében nyert elhelyezést. 1985-ben költözött jelenlegi helyére, a Budavári palota F épületébe.

A nemzeti könyvtár alapítása óta gyűjt:

1. minden Magyarországon megjelent, bármilyen nyelven íródott művet;
2. minden magyarul megjelent művet;
3. minden nem magyar nyelven és nem Magyarországon, de magyar író vagy közreműködő által írt művet;
4. végül minden magyar vonatkozású, nem magyarul és nem Magyarországon megjelent művet.

Az ú.n. *kötelezpéldány* rendszer lehetővé teszi a könyvtár számára, hogy rendelkezésére álljon a magyar kiadványok legteljesebb gyűjteménye. A kiadókat utasítás kötelezi arra, hogy a megjelentetett műveikből ingyenes példányt bocsássonak a nemzeti könyvtár rendelkezésére. Az Országos Széchényi Könyvtár tehát minden Magyarországon megjelent nyomtatványból két kötelezpéldányt kap, de gyűjt nem nyomtatott dokumentumokat is (kéziratok, hangzó anyag, floppy lemez stb.), mindig szem előtt tartva speciális gyűjtőkörét. Az ennek keretébe tartozó dokumentumokat "*Hungaricum*"-oknak nevezzük. A könyvtár gyűjti a finn-ugor népcsoporttal, a szomszédos népekkel és országokkal kapcsolatos munkákat is.

A HUNGARIKA PROGRAM

Szellemi örökségünk dokumentumainak
gyűjtése, megőrzése és hozzáférhetővé tétele

Bevezetés

Az örökségünk, magyarságunk téma - amelynek a keretében a hungarika problémakör is figyelmet érdemel - egyetemes dimenzióban is korunk fontos kérdése. Szellemi örökség megőrzésének ügyét nemcsak saját történelmi helyzetünk, hanem a globális tendenciák és az Európai Unió perspektívája is aktuálissá teszik.

Az UNESCO Világörökség programja nagy figyelmet fordít a kulturális örökség megőrzésére. A kultúra fogalmát az 1982-ben tartott világkonferencián a következőkben határozták meg:

„ a kultúra, a legszélesebben vett értelemben, egy társadalom vagy társadalmi csoport sajátos spirituális, anyagi, szellemi és érzelmi jellemzőinek azon teljes és komplex egésze, amely azt meghatározza. Magába foglalja nemcsak a művészeteket és irodalmat, hanem az életmódot, az alapvető jogokat, az értékrendet, a hagyományokat és hiedelmeket is.”

(Mexico, 1982, World Conference of Cultural Policies/UNESCO)

Ebben az értelmezésben ennek megőrzött és átörökölt része a kulturális örökség egésze. Korunkban egy adott kultúra szellemi örökségének megőrzése a kultúra nemzeti intézményeinek – **köztük a nemzeti könyvtárnak** – alapvető feladata.

Történelmi előzmények

Magyarországon a feladat felismerése nem újkeletű. A felvilágosodás és nemzetté válás időszakában, a 18-19. század fordulóján vált először aktuálissá a kérdés. Ekkor, a nemzeti történetírás megindulásával megjelent az igény a források összegyűjtésére és számbavételére. A kor hazai tudományosságának kiemelkedő céljává vált európai jelenlétünk, értékeink, eredményeink megőrzése és bemutatása. Hiteles források központi gyűjteménye hiányában a történészek a főurak és főpapok magánkönyvtáira támaszkodtak. Ezek szerepe különösen fontos volt Magyarországon, ahol Nyugateurópa királyi könyvtáraihoz hasonló nemzeti könyvtár a török pusztítások miatt nem létezett.

Ennek felismerése Széchényi Ferenc nagy érdeme. Széchényit Nyugat-európa könyvtárainak tanulmányozása meggyőzte a mánásosztályra váró történelmi szerepről. Nagycenken felállított egy magyar tárgyú gyűjteményt és felajánlotta a nemzetnek az országos gyűjtemény megalapozására. Ez lett a Széchényi Országos Magyar Könyvtár. A magyar könyvtár elnevezés tudatos névválasztás volt, amely a könyvtár gyűjtőkörét, azaz célját kívánta kifejezni.

A **hungarikum**, vagyis a magyar vonatkozású dokumentumok fogalmának, első meghatározása is Széchényitől származik, amikor gyűjteménye tartalmát és jellegét így írta le:

„a magyarok által és a magyarokról alkotott művek gyűjteménye”.

Ez a hungarika koncepció élt tovább a következő másfél évszázadban.

Ezt a definíciót a 20. század 70-es éveiben az Országos Széchényi Könyvtár szakértői gárdája és a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtörténeti Bizottsága tudományosan is meghatározta. Ennek értelmében a hungarikum a magyar és magyar vonatkozású dokumentumok körét jelenti, amelynek ismerve, hogy

- vagy Magyarországon, annak mindenkori politikai határai között létrejött kiadvány, azaz **területi hungarikum**

-vagy Magyarország határain kívül

- magyar nyelven,
- magyar szerzőtől,
- ill. Magyarországról és a magyarokról közreadott dokumentum

azaz nyelvi hungarikum,

ill. szerzői hungarikum

ill. tartalmi hungarikum

A nemzeti könyvtár gyűjteménye tehát ennek a programnak a jegyében elvileg a magyarországi és a külföldi hungarikumok azaz a külföldi magyar vonatkozású művek lehető legteljesebb gyűjteménye.

Mi volt ennek a programnak a sorsa a magyar társadalom története során és mi a helyzet ma ?

Széchenyi Ferenc eredeti gyűjteménye gyorsan gyarapodott. Nemes gesztusa ösztönzően hatott, a következő évtizedek folyamán adományok és vásárlások gazdagították a gyűjteményt. Különleges értéket jelentettek a kódex vásárlások és ajándékok. Valósággal mozgalommá vált a nemzet szellemi értékeinek felajánlása az országos könyvtár számára vétel vagy ajándék formájában. A magyar kulturális örökség dokumentumainak a gyűjtése megindult.

A gyűjteményépítés eme nagy feladata mellett a másik nagy hungarika program ennek az anyagnak a feltárása volt, hogy a kutatás és a világ tudományos közvéleménye számára hozzáférhetővé váljék. Ma az információ terjesztés modern korszakában nem is kell hangsúlyozni e felismerés jelentőségét. Az ily módon jegyzékbe foglalt tudás, azaz a **bibliográfia** hazai körökben **könyvészet** elnevezésen vált ebben a korban ismertté.

Az első önálló hungarika könyvészet 1803-ban jelent meg Sándor István összeállításában Magyar Könyvesház címen. A kor egyik legfontosabb programja a magyar nyelv megőrzése és tudományos rangra emelése volt. Bibliográfia összeállításakor Sándor István is a hangsúlyt a magyar nyelvre helyezte s a magyar nyelvű munkák listáját kívánta összeállítani. Idézzük Sándor István bevezetőjének néhány sorát:

...."Tudni kell azt is, hogy itt csak olyan könyveket fogok említeni, amelyek vagy egészen vagy nagyobb részben magyar nyelven készültek, vagy pedig az eredeti deák munka mellett egészen magyarul is megjelentek."

A kor magyar bibliográfiái természetesen a tudományos program részei, de azon túl indíttatásukban és szándékukban magukon viselik a kor politikai törekvéseit - a nemzeti gondolat, a függetlenség eszméjét és az önálló nemzeti szellem létének bizonyítását, a magyar szellemi értékek átörökítésének gondolatát.

A 19. sz. második felében Szabó Károly bibliográfus bejárta Erdély és Magyarország könyvtárait és elismeréssel jegyezte meg, hogy

„a legnagyobb örömmel tapasztaltam, hogy a hazafiak mily előzékenységgel támogatnak fáradozásomban...”

Szabó Károly bevezető soraiban úgy érzi hogy munkája igazi eredményének azt tekintheti ha:

„sikerülni fog megkezdett munkámat befejezni, s egy teljes magyar könyvészeti kézikönyvvel az európai tudományos világ figyelmét nemzeti szellemünk legigazibb kifejezője, a magyar irodalom iránt fölkelteni, s annak részére a megillető elismerést kivívni” – írja 1879-ben.

Ugyanakkor előre tekintve megállapítja, hogy:
„...bízvást merem reményleni, hogy éppen munkám megjelenése következtében fog hazai könyvtáraink gondos átkutatása nagyobb mérveket öltetni, s ha e reményem teljesültével az én munkám túl leend szárnyalva ...azon én fogok legőszintébben örvendezni, mert meg vagyok győződve, hogy egy egy XVI. és XVII. századi magyar munka, melylyel őseink az Európát akkor foglalkoztató szellemi küzdelemben tevékeny részt vettek, a magyar név becsületét a mívelt világ előtt nem kevésbé emeli, mint az általok ugyanakkor a szabadság és nemzetiség érdekében vívott egy egy ütközet véres dicsősége.”

Láttuk, hogy korunk hungarika definíciója az egyetemes magyar értékek teljességét magában foglalja, de határt von a hazai és külföldi hungarikumok közé. Összefügg ez ma a nemzetközi szakma állásfoglalásával a nemzeti könyvtár felelősségét illetően, amely kötelezőnek tekinti a hazai és választható feladatnak a külföldi hungarikumok, nemzetközi terminussal patriotikumok regisztrálását. Összefüggött ez még történelmünk során a mindenkorai politikai viszonyokkal és az így kialakult lehetőségekkel is.

A 19. század nagy bibliográfiai vállalkozásainak elképzelése szerint a hazai és külföldi hungarikumok együtt szerepeltek. Az 1. Világháborút követően új korszak kezdődött, a gyűjteményt építő könyvtárosok munkájában és bibliográfusaink is új feladattal szembesültek. A Trianon-i határváltozásokkal a nemzet alkotó közösségei kerültek határon kívül.

Nyomdák egész sora szakadt el az anyaországtól. Ekkor már a nemzeti könyvtár az egyes tudós bibliográfusoktól intézményes formában átvállalta a nemzeti bibliográfia közreadását, és kereste a megoldást.

Az ország határain kívül rekedt magyarság szellemi alkotása, noha terjedelmét tekintve igen jelentős volt, már nem képezte a kötelespéldányszolgáltatás részét, megszerzése új erőfeszítéseket kívánt. A könyvtár akkori igazgatói ezt meg is kísérelték kapcsolatok építésével a Felvidéken, Erdélyben és Bécsben, az ott megjelenő hungarikumok beszerzését, valamint a bibliográfiai számbavételt. Maguk az elszakadt közösségek is megkísérelték megoldani a feladatot. Néhány részeredménytől eltekintve azonban a két világháború között a külföldi magyarság alkotásainak és a külföld magyar vonatkozású publikációinak átfogó bibliográfiai feltárása elmaradt. Az elvi koncepció azonban egyértelműen kialakult. A kor bibliográfiai szakértői leszögezték, hogy a nemzeti bibliográfia részét képezik mind a hazai mind a külföldi hungarikumok. A 2. világháború küszöbén tehát a hungarika program vállalta a hazai és külföldi magyarság szellemi egységét, s a gyakorlati nehézségek ellenére kidolgozta annak szakmai és elvi alapjait.

1945-től a 1960-s évek végéig : a várakozás időszaka

Mi maradt a korábbi koncepcióból 1945 után és hogyan élte az túl a korlátozások időszakát ?

Ami a Magyarország határain belül megjelent hungarikumok azaz a hazai kiadványok bibliográfiájának rendszerét illeti, azok kiadása 1946-ban megkezdődött. A külföldön megjelent hungarikumok sorsa azonban egészen másként alakult. Azok osztályrésze az első évtizedben az elhallgatás volt. Mint közismert, ebben a légkörben az 1945 utáni politika, a nemzeti gondolkodást, s a külföldi magyarsággal fenntartott kapcsolatokat gyanakvással kezelte, megnyilvánulásait nacionalizmusnak minősítette. A háború előtt keletkezett magyarságtudományi és kisebbségtudományi intézményeket megszüntette, a külföldi magyarság és ezzel együtt a külföldi hungarikumok ügyét pedig elhallgatta, mivel az emigráció kiadványai ellenséges dokumentumoknak minősültek. Hasonló módon nem volt kíváncsi a külföld visszhangjára, a hazai kulturális, gazdasági politikai élet nyugati recepciójának publikálása sem. A kisebbségben élő magyarság sorskérdéseinek megvitatása pedig nem volt összeegyeztethető a szomszédos szocialista országokkal folytatott „barátsági, politikával.

Mindez a publikációk és a bibliográfia sorsát meghatározta, de a külföldi anyag megszerzéséről a gyűjtemény nem tett le, s annak begyűjtése a legnehezebb időszakokban is folyt. Érthető viszont, hogy ebben az korszakban a külföldi hungarika irodalomnak a nyilvánosságot jelentő bibliográfiai feltárására nem került sor.

1961 szeptemberében Gödöllőn tartott országos bibliográfiai konferencián Fügedi Péterné a Széchényi Könyvtár Bibliográfiai Osztályának vezetője már a nemzeti bibliográfiai rendszer hiányaként említette a külföldi hungarika bibliográfia ügyét, amikor önkritikusan megállapította:

„A Magyar Nemzeti Bibliográfia feldolgozza az egész hazai könyvtermést, de a külföldi magyar nyelvű vagy magyar vonatkozású irodalomról nem vesz tudomást.”

A hallgatás az ötvenes évek közepén szakadt meg, s a külföldi hungarika kérdés különösen 1956 után került előtérbe. Szakfolyóiratokban és konferenciákon felismerték a „szomszéd baráti államokban élő magyarság népi kultúrája” befogadásának szükségét a nemzeti bibliográfia rendszerébe. (A Nyugaton megjelent magyar irodalomról még nem volt szó *Szerk*).

Az 1970-es és az 1980-as évek: a cselekvés időszaka

Az 1970-es években a hungarika bibliográfiai ügye megoldásra jutott. Nemzetközi könyvtáros konferenciákon tárgyalták a bibliográfiák formai szabványosítását. Megegyezés született hogy az ún. Egyetemes Bibliográfiai Kontrol programjának keretében a területi elv alapján minden ország felelős a saját dokumentum termésének számbavételéért, és számítógépes feldolgozásáért. Ugyanakkor elfogadták a vonatkozó külföldi irodalom azaz a patriotikumok nemzeti bibliográfiai keretbe foglalásának jogosságát is.

A hungarika problémakör vizsgálatára nagy hatással voltak az új tudománypolitikai tendenciák. Központi állami forrásból támogatás jutott kiemelt fontosságú témákra könyvtárakban, múzeumokban és egyetemi tanszékeken. Ilyen témának minősült a *Történelmi és kulturális hagyományaink, emlékeink komplex kutatása* majd a *Kulturális és történelmi emlékeink feltárása és kiadása*. Ez elvi keretet, szakmai

mozgósító erőt és partnerséget, s bizonyos mértékben anyagi forrást biztosított a könyvtári hungarika kutatások számára. A végre inspiráló légkör hatására nagy ambícióval indult el néhány területen a konkrét munka és egy átfogó elvi keret és program elkészítése.

1971 elején létrejött a a Hungarika Koordinációs Munkabizottság. Ez a bizottság foglalkozott a hungarikum tudományos meghatározásával és elkészítette a hungarika feladatok hosszútávú tervét, amely áttekintette az eredményeket és kijelölte a megoldandó feladatokat. Ez a program évtizedekig értékes iránytűként segítette a szakmát. A legfontosabb lépések egyike volt a hungarika bibliográfiai vállalkozás elindítása. Olyan kiadványok, mint a a *Külföldi Magyar Nyelvű Folyóiratok Repertórium*a jelentek meg, és ugyanekkor megkezdődött a külföldi magyar könyvek országokénti feldolgozása is.

Mindezzel egyidőben a könyvtáros szakmai körökre támaszkodva, az 1976. évi. **könyvtári törvény** és minisztertanácsi rendelet legfelsőbb szinten deklarálta, hogy a nemzeti könyvtár feladata mind a hazai mind a külföldi hungarikumok gyűjtése és feltárása.

Ennek az elvi alapvetésnek és programnak az alapján közel két évtizedig, az 1980-as évek végéig eredményesen folyt a a külföldi hungarikumok kurrens bibliográfiai feltárása a hagyományos keretek között. A nyolcvanas évek második felében kibontakozó új politikai atmoszférában a téma egyre több figyelmet és jelentős anyagi támogatást kapott.

Az 1990-es évek: a fejlesztés időszaka

Az 1990-es fordulatot követően a külföldi magyarság, a külföld magyarságképe a politikai életről rendkívül aktuális témájává vált, s a kérdéskörrel kapcsolatosan felerősödő információ igény felhívta a kutatási programok figyelmét a külföldi hungarika feltárás fontosságára. Ennek következtében megnőtt a téma támogatottsága, amely összekapcsolódott a korszerű elektronikus információs feltárási formák kifejlesztésével.

Ez a politikai nyitás ugyanis szerencsésen egybeesett a technológiai környezet átalakulásával, a számítógép alkalmazás, adatbázisépítés, a digitalizálás új módszereinek terjedésével, az eszköztár, azaz az infrastruktúra kiépülésével, s különösen az Internet hálózat magyarországi rohamos fejlődésével.

Egyértelművé vált, hogy a korszerű kutatási módszerek megkívánják, hogy a magyar kultúrára vonatkozó hungarika információk korszerű csatornákon keresztül, tehát digitalizált formában váljanak hozzáférhetővé a hazai és a nemzetközi kutatás számára.

További meghatározó szempontként kellett figyelembe venni, hogy ma már számos más gyűjtemény is tárol jelentős értékű hungarika anyagot, mind Magyarországon mind külföldön. Így ma már kulturális örökségünk feltárása nem egyszerűen katalógusok és bibliográfiák kérdése, hanem korszerű eszközökre alapozott **hungarika tájékoztatási rendszer** programja, amely csokorba köti a sokféle forrásból és sokféle gyűjteményből származó információt. Ez a program egy, a világhálón elérhető **Hungarika Portálon** keresztül szeretné láttatni és egy virtuális azaz képzeletbeli rendszerre szervezni a magyar szellemi örökség gazdag forrásanyagát, amelynek **központja a nemzeti könyvtár**. A nemzeti könyvtár ma már ebből a nézőpontból értékeli szerepét és alakítja terveit. Ennek

érdekében követ el mindent, hogy saját gyűjteményének feltárását korszerűsítse és ennek érdekében építi kapcsolatait, vesz részt a hazai és nemzetközi források áttekintésében.

Ennek a munkának az egyik előfutára volt az 1990-es években egy felmérés, amely a Magyarország határain kívül fellelhető hungarika gyűjtemények számbavételét kezdte meg. Elvégezte Európa, Ausztrália és Kanada könyvtárainak áttekintését, amelynek eredményét országonként önálló kiadványba szerkesztve 12 kis kötetben közreadtuk. Az UNESCO támogatásával sikerült ezt az adatbázist a világhálóra kihelyezni és az Interneten elérhetővé tenni. A HUNGARIKA WWW navigálja a kutatót a világ hungarika gyűjteményei között, tájékoztatja azok legfontosabb adatairól és kaput nyit ezeknek a gyűjteményeknek a honlapjára, valamint belépteti a kutatót ezeknek a gyűjteményeknek a katalógusába.

Ennek a rendszerépítő és kapcsolatteremtő munkának része az, hogy a közelmúltban Amerikában járhattam a Széchényi Könyvtár a Fulbright Program és az Amerikai Magyar Alapítvány közös programja keretében, hogy elvégezzem az amerikai magyarság történeti öröksége egy rendkívül értékes anyagának, a New Brunswick-ban elhelyezett református levéltárnak a feldolgozását. Folyik egy további egyezmény és közös program kimunkálása is a Széchényi Könyvtárral közös magyar örökségünk mentése és feldolgozása érdekében.

A nemzeti könyvtárnak a kitekintésen túl a másik fontos feladata és legfőbb kötelezettsége, a **saját anyagának korszerű feldolgozása** és a gyűjteményében felhalmozott hatalmas szellemi örökség hozzáférhetővé tétele.

Miből áll ma ez a gyűjtemény ?

Milyen eredményekről számolhatunk be a gyűjteményépítés terén az elmúlt kétszáz év alatt?

Ma a gyűjtemény mintegy 6 millió egységből áll. Ez sokféle anyagból tevődik össze

2, 5 millió kötet könyv és folyóirat

/2,300.000 kötet könyv 335.000 kötet folyóirat/ ebből 20.000 a régi, ritka,/

1 millió kézirat.

2 millió plakát és aprónyomtatvány,

260.000 mikrofilm,

200.000 térkép,

270.000 zenei anyag

5000 órnyi video és hanganyag

egészében véve hatalmas információ tömeg, s a magyar kulturális örökség kincsháza.

Ez a gyűjtemény változatlanul részben az ország erőforrásaiból, részben az ügy iránt felelősséget érző magánemberek áldozatkészségéből épül, a különösen érvényes ez a külföldi magyarság dokumentumait illetően., ezek megszerzése már meghaladja a könyvtár lehetőségeit, hiszen ezek jó része nem is kerül könyvkereskedői forgalomba, ez csak a résztvevők, az alkotók segítségével juthat el a gyűjteménybe. A Kárpátmedence magyar kiadói egy quasi vagy önkéntes kötelespéldány rendszert működtetnek. A messzebb élő alkotókkal és alkotóközösségekkel személyes kapcsolatoknak köszönhetően ajándékként jut el az anyag a nemzeti könyvtárba.

Mit tett a könyvtár mindennek a kincsnek a közzétételéért? Elmondhatom, hogy mindez az érték az elmúlt évtizedekben a helyszínen a hagyományos katalógusok alapján kutathatóvá vált, sőt számos nyomtatott katalógus látott napvilágot a legértékesebb gyűjteményrészekről (RMK, térkép, kézirat).

Az utóbbi évtizedekben azonban a hagyományos feladatok fenntartása mellett nagy erőfeszítéseket tett a könyvtár a számítógépes feldolgozás terén és a legkorszerűbb módszerek alkalmazására. Mindenek előtt, a nemzeti könyvtár bekapcsolódott a nemzetközi elektronikus hálózatba, és létre jött az **Országos Széchényi Könyvtár honlapja (www.oszk.hu)**, amely biztosítja az Internet hozzáférést és lehetővé teszi a nemzeti könyvtár korszerű formában felkínált hungarológiai információinak távoli elérését.

Eleget tett egyik legfontosabb feladatának, s elvégezte a szellemi örökségünk leltára, a magyar nemzeti bibliográfia előállításának számítógépesítését. Ennek alapján elkészült a **magyar nemzeti bibliográfia hazai sorozatának** kétféle digitalizált formája:

- **CD formátumban**, amely az 1976 óta publikált magyar könyvkiadást tartalmazza, és folyamatosan készül a megújított kiadása, valamint
- az Interneten elérhető **elektronikus kiadás**, amely a legújabb magyarországi könyvek bibliográfiájának legfrissebb füzetait teszi hozzáférhetővé, a világhálón bárholnan rendszeresen elérhetők.
- hasonló módon elkészült az elektronikus modellje a külföldön megjelenő **hungarika könyvek bibliográfiájának** Internet hozzáféréssel.

Az új technológia hasznosításával megkezdődött a külföldi hungarika tájékoztatást szolgáló **adatbázis** kifejlesztése is. Ezek közül különösen kettőt szeretnék kiemelni, amelyeknek a megtervezését és kifejlesztését magam irányítottam. Ezek az adatbázisok a következők:

- a **Hungarika Információ és**
- a **Hungarika Névkataszter.**

A Hungarika Információ a külföldi sajtóban és folyóiratokban megjelent magyar illetve magyar vonatkozású közlemények adatbázisa, amelyben téma szerint lehet keresni.

A Hungarika Névkataszter életrajzi adatbázis, amelyben foglalkozás, születés és halálozási adatok, földrajzi név és foglalkozás szerint lehet keresni egy személyre vagy a személyek egy csoportjára vonatkozóan.

Mindkét adatbázis keresőfelülete és indexe angolul is elkészült, számítva arra és bízva abban, hogy a nemzetközi kutatói kör is érdeklődést mutat Magyarország és a vele kapcsolatos kutatások iránt. Az adatbázisok angol nyelvű változata így technikai hozzáférésen kívül az intellektuális hozzáférést is biztosítják a kutatói kör számára.

Nagy ütemben halad a meglévő adatbázisok digitalizálása, illetve a világhálóra történő kihelyezése. Ezek közé tartozik a **magyar sajtórepertórium**, vagy a külföldi hungarika sajtó anyagát is tartalmazó **Nemzeti Periodika Adatbázis** CD illetve hálózati verziója.

Nagy lehetőségeket rejt magában a korábban kiépült hagyományos tájékoztatási eszközök digitalizálása: különösen fontos a **katalógusok** (pl az NEKTÁR/AMICUS vagy a

HEKTOR) egy részének Internetes hozzáférése, valamint a korábban a 19. században és a 20. század elején nyomtatásban megjelent s az előadásom elején említett **bibliográfiai kiadványok digitalizálása** (pl. Szabó Károly, Petrik Géza Magyarország bibliográfiája, kézirat katalógusok stb). Ezek az Arcanum cégtől CD-n is beszerezhetők.

A sokféle terv közül a hungarológiai tájékoztatás szempontjából kiemelkedő jelentőségű a könyvtár hagyományos **cédulakatalógusának teljes konverziójára** vonatkozó elképzelés. Ez a több milliós nagyságrendű, alapvetően hungarika információk **halmaza**, amely a kezdetektől tartalmazza a teljes magyar könyvkiadást, digitális formában egyformán szolgálná a gyors és autentikus, bárholnan elérhető információ nyújtást minden igény számára, valamint az információk letöltésének lehetőségével megkönnyítené a speciális célú és igényű hungarika adatbázisok kiépítését, tehát a kutatás és oktatás feltételeinek javítását.

Igen jelentős lépés volt, hogy a nemzeti könyvtár befogadta az egyes hungarika dokumentumok elektronikus verziójának gyűjteményét, az eredeti szövegek távoli hozzáférését biztosító **Magyar Elektronikus Könyvtárt**.

Valamennyiünk vágya, hogy a könyvekre s dokumentumokra vonatkozó adatokon kívül, ami vitathatatlanul rendkívül fontos és minden tájékoztatás alapja, minél több eredeti **szöveg és értékes dokumentum** teljes egészében váljon elérhetővé távolról is a világ bármely táján élő magyarok és az irántunk megnyilvánuló nemzetközi kutatói érdeklődés számára. Ennek újabb és újabb eredményeit regisztrálhatjuk.

Legutóbb a könyvtár 200 éves évfordulójára, két korvina kódexünk került CD-re és vált elérhetővé a Széchényi Könyvtár honlapján is. Mindezek ismeretében bátran mondhatjuk, hogy a Széchényi Könyvtár a **nemzet emlékezete**.

Ezek a lépések bekapcsolnak minket abba az egyetemes programba, amely, a legkisebb ősi közösségektől kezdve az ember legnemesebb törekvéseinek egyike, a közösségi tudás, a szellemi és kulturális értékek megőrzése és áthagyományozása, ennek 21. századi formája a Világemlékezet, a Memory of the World építése. Tisztában vagyunk azonban azzal, hogy a magyar örökség megőrzése és közkinccsé tétele a mi feladatunk, s a magyar közösség közös felelőssége.

A könyvtárra vonatkozó gyakorlati tudnivalókért forduljunk a Könyvtár honlapjához:

* * *

Tábortűzkezdetre...

Magyar cserkészek, mondhatni, világszerte a *Szellő zúg távol* kezdetű dallal zárják a tábortűzeiket éneket a tábortűz körül. A szöveget egy cserkésziszt írta táborozó cserkészek számára, egy magyar népdal dallamára. Nehéz is elképzelni alkalomhoz illőbb, hangulatosabb tábortűz-zárást.

Ugy érzem, hogy a tábortűzkezdetre is kereshetnénk egy vidámabb, cserkésziesebb nótát az általában használt *Megrakják a tüzet-nél*.

Ajánlok egyet. Ujonckoromban a budapesti 25-ös Szt. Imre csapatban tábortűzet mindig az alábbi nótával kezdtük. Próbáljátok ki.

(megyen mar a Hajnalcsillag dallamára)
 Megyen mar a jó öreg Nap lefelé.
 Összeülünk vidáman a lobogó tűz mellé,
 Jókedvünknek csuhaja nem is lehet határa,
 Bánatunkat elégetjük a lángba.

Jó munkát és jó dalolást!

Ottó bá

* * *

Felsővályi Ákos

Beszéljünk szépen magyarul!

Cserkészzetünkben az egyik alapvető probléma a gyermekek magyar tudása, magyar beszéde. Akik otthonról jöttek, magyar iskolába jártak eredetileg, azoknak megfelelő a tudásuk; akik itt születtek, másod- vagy harmadgenerációs gyerekek, azoknak a helyzete sokkal nehezebb. A nyelv megfelelő szintű elsajátítása sok munkát, a nyelv állandó gyakorlását, használatát követeli meg. Ennek csak egyik összetevője a cserkésznet alatti magyar beszéd. A sikerhez meg kell teremtenünk a teljes magyar nyelvi környezetet. Ebben a rövid írásban ennek az igen fontos és kiterjedt kérdésnek csak egy részét érintjük: az angol nyelvi környezetben élő gyermekek magyar beszédének néhány alapvető problémáját. Mint máshol, itt is igaz, hogy aránylag kis befektetéssel nagy eredményeket tudunk elérni (a 20–80 szabály). Néhány vázlatos pontban olyan gyakorlati tanácsokat adunk, amelyek követésével gyermekeink magyar beszéde ugrásszerűen javulhat. Az alábbiakat nem nyelvész írja, hanem olyan gyakorló apa, aki számára a szép magyar beszéd elsőrendű követelmény, és aki az alábbi tanácsokat a gyermekein keresztül megért tapasztalatokra alapozza.

1. Legyen „kényszerítő” **motivációnk** a szép magyar beszédre, mind a szülők, mind a gyermekek esetében.

- Ha a szülő otthon nőtt fel (amilyen a cikkíró is), akkor gyermekeivel csak úgy tarthat fenn magas szintű kommunikációt, ha a gyerekei elég jól megtanulnak magyarul. Ha ugyanis nincs „közös” nyelvük, milyen kapcsolatuk lesz? Valószínűleg mi, öregek nem leszünk képesek olyan jó angolsággal beszélni, hogy gyermekeinkkel az élet legfontosabb kérdéseit meg tudjuk tárgyalni. Különben pedig csak arról fog szó esni közöttünk, hogy mivel töltjük meg a palacsintát – mert azt még el tudják mondani.
- Tudatosítani kell minadannyiunkban, hogy a magyar nyelv, a magyar kultúra kincs.
- Magyarságunk megőrzése kötelesség, és azt legjobban a nyelven keresztül lehet elérni (nyelvében él a nemzet).
- Gyermekeink vállalják a többletmunkát és a „különbözőség” jegyét. Lássanak jó példát bennünk. Merjünk mi is magyarok lenni minden helyzetben!

2. A **probléma forrása** az angol nyelvi környezet és ebből adódóan a két nyelv közötti különbség. Emiatt oda kell irányítanunk a legnagyobb figyelmet, ahol a legnagyobb a két nyelv különbözősége. Az alábbi pontokban mindig megemlítjük a két nyelv közötti különbséget, hogy azok bemutatásával, magyarázatával vezessük rá gyermekeinket a szép magyar beszédre.

3. Hangképzés

Tanítsuk meg gyerekeinket a magyar hangok tökéletes kiejtésére. Egyes magyar hangok nem találhatók meg az angol hangkészletben, másokat a magyartól eltérően ejt ki az angol. Például a „gy” hang nincs az angolban, a „t”-t pedig másképp képi. A hangképzést egész fiatalon kell elsajátítani, hogy beszédünk tökéletes legyen. Elszomorító, amikor egy szép magyar legény azt mondja, hogy ő „madzsar” cserkész.

4. Kiejtés

A magyar fonetikus nyelv és kimond minden egyes hangot. Ez alól csak egy kivétel van, a szóvégi „h” (pl. juh, méh).

- A legnagyobb hiba a hosszú hangok rövid ejtése (mind a magánhangzók, mind a mássalhangzók esetén). Például „eszközökkel” és nem a helytelen és érthetetlen eszközökel”; „fizettek” és nem „fizetek”, mert a két kiejtés más jelentést hordoz; „nyelvvel” és nem „nyelevel”, ahol az utóbbi egyes szám harmadik személyű ige, felesel, visszabeszél értelemmel; „örült” és nem „örüet”, ahol a két szó egymástól teljesen független és különböző értelmű is; végül pedig a „hallottakat” megszívleljük, de a „halettakat” eltemetjük. A rossz kiejtés sokszor érthetelenné teszi beszédünket vagy megváltoztatja annak értelmét.
- Különös figyelmet kell szentelnünk a hasonulásra, amikor a magyar egy hangot a mellette állóval helyettesít vagy két egymás melletti hangot egy harmadikkal, de minden esetben minden leírt betűt kiejt (pl. „elaludt”, a „dt” helyett hosszú „t”-vel kiejtve és „gyorsítja”, ahol a „tj” hosszú „ty”-vé válik). A magyarban nem „tűnnek” el hangok, minden hangról számot kell adni! Ezért hasonulásakor az egyetlen kimondott hangot hosszan kell ejteni, mert két vagy több hangot helyettesít.
- Az angol gyakran elhagyja a szóvégi hangokat (pl. picture). Ez egyrészt a ki nem ejtett hangok gyakorlata miatt áll fenn, másrészt azért, mert az angol általában nem tesz a szavakhoz toldalékot (az előljárót használja a szavak értelmének a módosítására, pl. „from the house” vagy „about the house” szemben a magyar „ház**ból**”, „ház**ról**”). A magyar viszont igenis kiejti a szóvégi hangokat, annál is inkább, mert a szavak pontos értelme éppen a szóvégi toldalékoktól függ. Amíg nem halljuk a szavak végét, sőt utolsó hangukat, nem lehetünk biztosak a hallottak értelmében! Pl. „a szemetet kiviszi” vagy „a szemetet kiviszik” milyen nagy különbséggel bírnak, amikor csak egy cserkésznek vagy az egész őrnek adunk parancsot.

5. Hangsúly

Az angol általában a szó második szótagára helyezi a hangsúlyt, a magyar az elsőre! Például az angol „me-chan-i-cal” és ugyanannak a szónak a magyar kiejtésű változata

„me-cha-ni-kus” vagy egy hasonló szópár: „ma-chine” és „ma-si-na”. Ha minden magyar szót az első szótag hangsúlyozásával ejtünk ki, nem lesz „angolos” a kiejtésünk. Én, mint emigráns, a fordítottját tettem az angol szavakkal, amikor a „magyaros” kiejtésemen próbáltam javítani.

6. Hanglejtés

Az angol általában fölviszi a hangot a szavak, mondatok végén. A magyarban ez idegen hangzású, természetellenes (annak ellenére, hogy ez az énekelő, affektáló stílus ma már egyre jobban terjed Magyarországon is, főképpen a televízió romboló hatása által). Ez a hiba legzavaróbb a kérdőmondatok esetén. Betlehemezéskor például általában ezzel kezdik cserészeink: „Szabad-e bejönni?”, emelkedő hanglejtéssel (/), az utolsó szótagot a legmagasabb hangon mondva, a helyes, leszálló hanglejtés helyett (\)! A magyar mindig leviszi a hangot a mondat végén, beleértve a kérdőmondatokat is!

7. Paradoxonnak tűnhet, de a szép magyar beszéd szép angol beszéddel jár együtt. Követeljük meg gyermekeinktől a szép, nyelvtanilag tökéletes angolt, és akkor a magyart is megkövetelhetjük tőlük. Az a gyerek, aki nem beszél szépen az iskolai nyelvet, nem fogja szépen beszélni az otthon nyelvét sem. Ne féljünk a gyerekek állítólagos túlterheltségétől, a több nyelv ismeretének veszélyeitől. Bizonyított, hogy a többnyelvű gyerekek szellemi téren felülmúlják az egynyelvűeket (ezen tény tárgyalására nem térünk most ki).

8. Teremtsük meg a gyerekeinkben a jobb utáni vágyat, a több ismeret utáni törekvést. Beszéljünk mindig a magyar nyelv szépségeiről, varázsairól, sajátosságairól, hasonlítsuk össze a magyart az angollal (vagy más nyelvekkel). Ízlelgessük, élvezzük a nyelvet, játsszunk vele. Álljunk meg egy-egy különös kifejezésnél, nyelvi fordultnál és elemezzük. Próbáljuk meg igényességre nevelni a gyerekeinket, általában is és nyelvekben is.

Hangsúlyozzuk, hogy ezek a tanácsok csak a beszédre terjednek ki és csak az angol nyelvi környezetre vonatkoznak (3–7. pont). Nem tértünk ki a problémakör sok más részletére, például a szegényes szókészletre, az angolos kifejezések használatára. Más nyelvi környezetben másfajta problémákkal kell megküzdennünk, és azokat is papírra kellene vetni mindenki okulására. Összefoglalva, ha kis figyelmet szentelünk a magyar hangképzésre, kiejtésre, hangsúlyra és hanglejtésre, és gyerekeink beszédét ezeken a területeken kijavítjuk (miközben magyarázatot fűzünk a hibákhoz), magyar beszédük ugrásszerűen javulni fog.

* * *

A magyar cserkészlet az emigrációban 1945 és 1956 között

A mai nyugati diaszpóra legeredményesebb szervezetei között sorolható a Külföldi Magyar Cserkészszövetség. E szervezet első 11 évéről jelent meg Magyarországon A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága kiadásában Marosvári Attila könyve „A Magyar Cserkészlet az Emigrációban 1945 és 1956 között”.

A 419 oldalas könyv bemutatja a nyugati magyar cserkészlet hőskorát. A könyv első része elemzi a német, osztrák, és olasz lagerokban beinduló cserkész munkáját, egyben a nehézségeket, a sikereket, az elkeseredést és a örömeiket összefoglalja. A könyv további részei dokumentálják a tengerentúlra való szétszóródást Ausztráliába, Dél Amerika és Észak Amerika egyes országaiban.

Bodnár Gábor, a KMCSSZ vezetőtisztje és a nyugati magyar cserkészlet megteremtője erről így vélekedett akkor " Egyet nagyon világosan látok, mégpedig azt, hogy túlságos optimizmussal képzeltem a kivándorolt cserkészmunka megszervezését, ill. megindulását. [...] Mindeme meglátásoktól függetlenül bizom azonban abban, hogy a családok megállapodottsága és legégetőbb egzisztenciális gondjaik megoldása, illetve rendeződése után számolni lehet egy erősebb magyar összefogással, tömörüléssel, s az első benyomások lenyűgöző erejétől megszabadulva a honvágy is össze fogja sodorni az embereket." Így is lett, amint a könyvben történeti pontossággal de könnyen olvasható formában a szerző országonként dokumentálja az árvalányhaj sikeres világutját. A tanulmány kitér a nyugati cserkészlet filozófiájára (emberebb ember és magyarabb magyar nevelése) és az ehhez fűződő cserkész programok, probarendszerek és vezetőképző rendszer beindítása. A könyv táblázatokkal és egy 42 oldalas fénykép gyűjteménnyel teszi áttekinthetőbbé a témát. A könyv befejezése után az olvasó már várja a KMCSSZ történetének folytatását.

A könyv kapható a KMCSSZ cserkészboltjától:

Pándi György, 19 Edgemont Crescent, Wayne, NJ 07470

973-694-3481 vagy

Ára: 20 USDollár és postaköltség

* * *

HAZAMENT

DOLESCH GYULA cscst. 1931–2004

Dolesch Gyula, Isten kegyelméből, Szarvason született 1931. szeptember 27-én, id. Dolesch Gyula okl. gyógyszerész és felesége, sz. kövecsesi Dancs Melinda okl. gyógyszerész legidősebb gyermekeként. Ott részesült a Szentkeresztiség kegyelmében a római katolikus egyház rendje szerint. Csendes, szerető, s békés családi körben Kiskőrösön növekedett két testvérel, Melindával és Lászlóval együtt. Szegeden járt a piarista gimnáziumban. A II. világháború sodrásában került ki a család Bajorországba. Gyula tanulmányait a passau-waldwerkei magyar gimnáziumban folytatta, amíg a család 1949-ben Amerikába nem vándorolt és itt Clevelandban telepedett le. Jóideig nehéz testi munkával kereste kenyerét, s így támogatta anyagilag szüleit.

A beléplántált izzó magyarságszeretből és korábbi tapasztalataival a cserkészletben az ötvenes évek elején bekapcsolódott a clevelandi induló magyar cserkészletbe, s ebben rendkívül értékes gyakorlati tudással szolgált, csapatot alapított, létrehozott egy önálló munkatörzset (a Chiefek törzsét), melynek tagjaival sok élményt nyújtott a cserkészletnek,

s akikhez élete végéig szoros barátság fűzte. Velük szervezett meg és vezetett két nagysikerű jubileumi nagytábort, melyekben több mint ezer cserkész gyűjtött magának életreszóló emléket.

Az amerikai hadseregben is szolgált, 1954 és 1956 között állomáshellyel Grönlandban, majd több mint két évtizeden át tartalékosként (Army Reserve), mint a "psychological operations" stratégiai felderítő csoport kiváló munkása. Felettesei nagyrabecsülték, s többször is magasfokú elismerésben részesült. Németországban is végzett titkos megbízatású szolgálatot, s vonatkozó tanulmányait és tervezeteit különösen is értékelték. Ujoncok kiképzésben sikerrel alkalmazta a cserkészetből vett forgószínpad kiképzési rendszert.

1967-ben szerezte meg gyógyszerész oklevelet a Pittsburgh Egyetemen. Hivatásának is intenzíven élt, szakismeretei széleskörűek voltak, de ezt a hivatást is szolgálatnak tekintette, mellyel közvetlen kapcsolat alakult ki közötté és kliensei között. Többször részesült szakmai elismerésben, nyert el különféle díjakat. Még 2001-ben is, ugyan már nyugdíjasként, is vállalt kisegítő, illetve részidős szolgálatokat.

1961-ben nősült, s házasságából négy gyermeke született, Gyula, György, Mária, és László, mely körhöz tartozik most már veje, Dennis, és két unokája, Natália és Kristóf is. Családi vakációkon – többször a kanadai French River táján - igyekezett a természet szeretetével, a vadonban való élni tudással, s más ilyen gyakorlati élményekkel is fejleszteni, kialakítani gyermekei jellemét.

Összegezve, Gyula megélte mind azt az adottságát, amivel Isten megajándékozta, mindig a keresztény elvekhez és magyarságához, de fogadott hazájához is való hűséggel. Gyakorlati ismeretei a cserkészetben és azontúl is, leleményessége, szerteágazó gondolkodása, fafaragó művészi volta, költői tehetsége – mily könnyen verselt! –, s nagylelkűsége az emberek iránt, nemcsak gyermekei, de egyéb környezete számára is példaképpül szolgált.

Az utóbbi két évben egyre romló egészségi állapotával kellett küszködnie, s 2004. január 16-án, 73. életévében, az Úr könyörületesen kivezette ebből a földi világból. Halálát gyászoljuk szeretteivel, a szélesebb rokonsággal, cserkésztestvéreivel, barátaival, és tisztelőivel, de megosztjuk velük a hitet is, hogy a mi megváltó Urunk kereszthalálával és feltámadásával mindnyájunknak készen áll az örökélet dicsősége. Ebben a dicsőségben tudjuk Gyulát is, amikor elmondjuk felette, hogy nyugodjék békében és fényeskedjék neki az örök világosság. (Összeállítva családi beszélgetésből és adatokból.)

Nt. Bernhardt Béla, cscst.

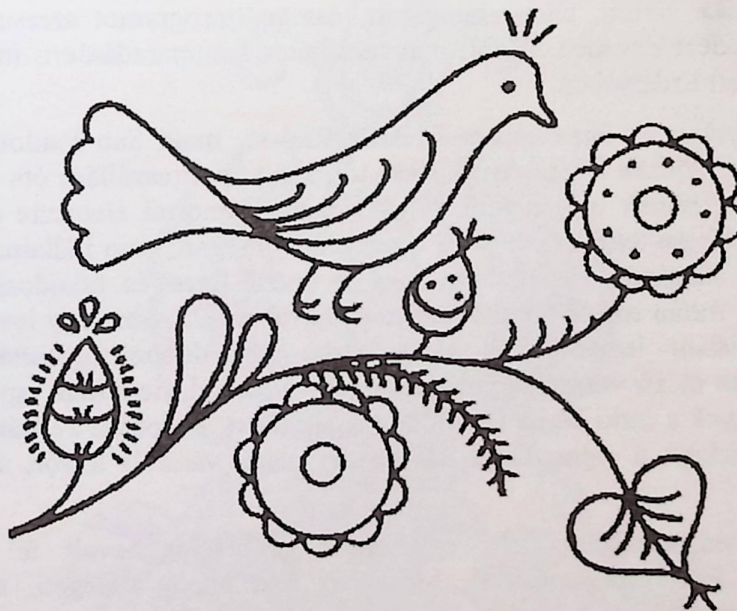
CSEH TIBOR cscst. 1925-2004

Megint elment egy harcos, a "nemzet napszámosa", aki fajtájáért élt-halt: Cseh Tibor 2004. szeptember 1-én, 79 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. A gyászjelentésből:

A budapesti Műegyetemen végzett mint vegyészmérnök, de életének nagy részét a magyar irodalom és az írás töltötte ki. Erdély és a Székelyföld iránt érzett rajongása és aggodása volt minden írásának témája.

Népe érdekében kifejtett áldozatos munkájának elismerésül több alkalommal részesült kitüntetésben. Brazíliai tartózkodása alatt a São Paulo-i Könyves Kálmán Szabadegyetemnek volt dékánja. A Külföldi Magyar Cserkész Szövetségtől Árpád Vezér emlékérmét és Teleki Pál emlékérmét kapott. A Bethlen Gábor Alapítvány Márton Áron emlékéremmel tüntette ki Budapesten, 2000 novemberében. Hamvait hazaszállítják szülőfalujába, Alsócsernátonba, és a református egyház szertartása szerint ott helyezik örök nyugalomra.

Némethyné Kesserű Judit búcsúztatta a Wyckoff, New Jersey-i gyászszertartáson.

Búcsú alsócsernátoni Cseh Tibortól

*Uram, olyan egyforma minden szolgád
és olyan egyforma minden templomod,
s olyan mindegy, hogy a
toronycsúcsokra
keresztet fűznek-e vagy csillagot.*
Reményik Sándor

*Messze jövőddel komolyan vess össze
jelenkort;
Hass, alkoss, gyarapíts
s a haza fényre derül*
Kölcsey Ferenc

A magyar nyelv: létem, jövőm és reményem
Juhász Ferenc

*Az én hazám csendes pentaton ének,
ha szívemhez hajolsz eléneklem néked.*
Horváth Sándor

Ezeket a feliratokat az alsócsernátoni Cseh kúria falain, Tibor szülőházában, találtam, amikor 2000-ben lányaimmal meglátogattam rokonait.

Szinte látom magam előtt Tibort – mintha ő véste volna ezeket az idézeteket a falba – önvallomásként. Pontosan visszatükrözik jellemének fő vonásait.

Mélyen hívő ember volt, de egy felekezetek fölötti, mindenkit befogadó Istent hitt, vallás, faj vagy nemzetiség megkülönböztetése nélkül. Magyarsága, a magyar nyelv – mindannyian tudjuk – éltető ereje volt. És bizony hatott, alkotott, gyarapított! Utolsó időkgig, szinte megszállottan: irodalmi cikket írt, folyóiratot szerkesztett (nem is egyet!), történelmi előadást tartott, tábort látogatott, ösztöndíjprogramot szervezett, lobbizott, toborzott. S mindezt egyetlen célból: magyarságunk fennmaradásáért, itt, külföldön, és ott, a hőn szeretett Erdélyében.

Tibor hosszú évekig élt Braziliában. Először Rioban, majd Sao Paulóban. – Itt hadd idézzem Pillerné Tirczka Évát, akivel 1949-től, szinte partraszállása óta cserkészkedett: “Mint író ember, remek megfigyelő volt. Csendes humorral elemezte a körülötte élő brazil népet, mérlegre tette annak jó és rossz tulajdonságait, nem ítélkezett, elfogadta és megmagyarázta magának és nekünk, hogy a brazil ilyen és tulajdonképpen milyen szeretetreméltó. Aztán mikor átköltöztek családjával az USA-ba, egy levelében ezt írta: Amikor Braziliában lementem a sarki bárba egy doboz cigarettáért, a tulajjal megtárgyaltuk az előző vasárnap futbaleredményeit, majd megittunk egy feketét. Itt az USA-ban lemegyek a sarki bárba egy doboz cigarettáért, bedobom az árát az automatába és az kidobja nekem a cigarettát... hát bizony a két vásárlás között nagy különbség van...”

Amíg Braziliában cserkészkedett, egy egész generációt nevelt fel filozófiájával, magyarságával, Erdély-rajongásával. Mindenki mai napig emlegeti, ahogy Tibor a tábortüzek lecsendesedett végefelé a hátsó sorban felállt és botjára támaszkodva elmondott egy Sütő idézetet, egy Reményik verset, egy székely anekdotát, avagy saját mindig mélyreszántó gondolatait, olyat, ami az aznapi tábortűzzel volt kapcsolatos. És egyáltalán, a TÁBORTŰZ!

“Minden tűzből hamu lesz,- írta - de a tábortűz bennünk szunnyad, amíg élünk. A jó tábortűz felejtethetetlen, kozmikus élmény. Megáll az idő – a külvilág elsüllyed

körülöttünk. A fény körén túl:sötétség, suhogó fák, zűrzavaros hétköznapi... A fényen innen a tűz, a láng, a fa, az ember lelkéből születő nóták, ballada, mese, tánc, tréfa, versek, szilaj csatakiáltások; az élők és ősök hangja, a mai fiatal vidámsága és évezredes bölcsesség: álom és valóság misztériuma... A tábornokvezető nem generális, vezénylő őrmester, nem tanító, nem rendező filmdirektor, nem karmester és nem kóbor énekes. Mégis mindezekből kell legyen benne valami. A tábornokvezető varázsló, ezer évet egy perccé zsugorít, intésére megelevenednek a tündérek. Segítségével hegyeket-völgyeket repülünk át, mint valami mesebeli szőnyegen, s közben el sem mozdulunk takarónkról... "Lélek, lélek kíváncsodik..." tolmácsolja a költő az örök tábornoki élményt... Ültess egymás mellé Petőfit és a Sao Paulo-i névtelen magyart, Rákóczi és a sydneyi kiscserkészt... és a tábornok fényénél meg fogják ismerni egymást..."

Ki tudta volna jobban megmagyarázni, hogy milyen legyen a tábornok? Sokan lelkükbe vésték és magukévá tették ezt a magyarázatot és megpróbálják a nagy "varázslót" utánózni.

Tibor alapította a Regös csoportot, amelyik égetően szükségesnek látta a bartóki "Tiszta forrásból" meríteni és megnevelni a Sao Paulo-i magyar közönséget. Javaslataira kézbevétték az október 23-i ünnepélyek rendezését, kórus született, amelyik Kodály és Bartók kórusműveket énekelt és sorra adták elő Németh László nagy drámáit: Széchenyit és Galileit. Tibor írt, rendezett, szavalókórus előadására szoktatott és vége hossza nem volt az izgatott megbeszéléseknek, élénk vitaesteknek, álmodozó tervezgetésnek.

Ezt a "minőség forradalmát" nyújtotta nekünk is, itt Amerikában. Ideérkezése után otthona regös hétvégek színhelye lett, cserkésznapot szervezett Garfielden, székely népballadaestet New Yorkban, regös rovatot a cserkész lapba, majd Corvina táborainkba kapcsolódott be, és nekünk is elhozta a Galileit és az ősi népdalt. – Mennyire gazdagodtunk általa!

Tibor generációkat nevelt ki hasznos külföldi magyar-brazil vagy magyar amerikai polgárnak. Amikor már nem lehetett egyenes kapcsolatban a fiatalokkal, nekünk, vezetőknek fogta a kezét, és bölcsességgel, türelemmel megmutatta, mit és miért és mikor és hogyan kell csinálni, hogy az ne bántsa a befogadó országot, de ugyanakkor hogyan lehet megőrizni az elhagyott hazát a szívben, a népből és a klasszikusból hogyan, mit és mennyit lehet táplálkozni. Nagy örökség ez számunkra! Ebből táplálkoznak mai cserkészeink, ezt kapják Tibor unokái is. És végül, "Az én hazám csendes pentaton ének, ha szívemhez hajolsz, eléneklem néked." Tibor, az ember, a hűséges jóbarát, aki mindenkor készen volt segíteni, mindig ott volt, érdeklődött, kezet nyújtott, mindent elvállalt, csak hogy könnyítsen mások gondjain. Nincs a lapnak szerkesztője? hát elvállalta. Évekig szerkesztette nemcsak a Magyar Cserkészt és a Vezetők Lapját: az Itt-Ott-ot, és végül a Transsylvaniai is, amellyel egy világot átfogott. Általa Erdélyért együtt bántottunk, örültünk, a világon szétszórt magyarok. Regös műsor kell? Felhívtuk Tibort. Hozzá fordultunk írásainkkal, körleveleinkkel, kiadványainkkal is, és ő mindig tudott tartalmi vagy stílári ötletet adni (amellett, hogy rámutatott helyesírási hibáinkra!). De felhívhattuk egyszerűen bajainkkal, vagy csak elbeszélgetni mindig volt egy nyugtató, kedves szava.

Aztán jött az agyvérzés, és Tibor keserves harca a felépülésért. Ekkor kaptunk példát mérhetetlen stoicizmusából, elszántságából. Nekünk, barátoknak, soha egy szóval nem panaszkodott. Mikor nagyon rosszul volt, inkább letette a telefont, vagy lebeszélte egy látogatásról. Az utolsó időkben, mikor már elhagyta az ereje, és nem tudott alkotni, elárasztott minket mementókkal a múltból: lapokat, régi felkőszöntőket, üdvözlőleveleket küldött: "rendezgetem, hogy ne hagyjak rendetlenséget hátra" – És kaptunk vicceket, politikai cikkeket, régi füzetekből előásott verseket, filozófiai reflexiókat, (jól letolna most a sok idegen szóért!), és főleg saját régi írásait kaptuk, sok-sok elmélkedést, eszmefuttatást a magyarságról, a magyar nyelvről, Erdélyről.

Igen, példát adott nekünk, ahogy hosszú szenvedését viselte, mert szenvedésében is megtalálta a módját annak, hogy önmagát adja.

De ezt nem tehette volna meg, ha nincs mellette Nusi és családja, aki odaaással ápolta a keserves utolsó öt év alatt. Szemében nagy vigasz volt, hogy családja körülvette, unokáit láthatta, a pici Katit magyarra nevelhette. Szívából köszönjük ezt Nektek, Nusikám.

Nagy úrt hagyysz Magad után, Tibor. Isten Vele, nyugodjál békében.

Dr. Némethyné Kesserű Judit, cscst.